

**ДО
ГОСПОДИН ХРИСТО АЛЕКСИЕВ
ВИЦЕПРЕМИЕР ПО ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ПОЛИТИКИ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МЕЖДУВЕДОМСТВЕН КРИЗИСЕН ЩАБ В ЕНЕРГЕТИКАТА**

ПРЕДЛОЖЕНИЯ

НА БЪЛГАРСКА ГАЗОВА АСОЦИАЦИЯ
София, кв. „Зона Б - 5“, ул. „Българска моравя“ № 22
e-mail: bul.gas.association@gmail.com

ОТНОСНО: Мерки на Междуведомствения кризисен щаб в енергетиката за осигуряване сигурност на доставките и предвидимост на цените на природния газ.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН АЛЕКСИЕВ,

През последната година българската енергетика и сектор природен газ са поставени в безпрецедентен политически натиск, предизвикан от военния конфликт в Украйна и политическото противопоставяне.

Държавната собственост на страните по дългосрочния договор за природен газ на обществения доставчик „Булгаргаз“ ЕАД и „Газпром Експорт“ ООО пренесоха блоковото политическо противопоставяне на санкции и ограничения, доведоха до недостиг на природния газ и ескалиране цените му, до сриване на доверието и перспективата на сектора и влошаване на икономическата и социална среда в страната.

Ескалацията на цените на крайните потребители предизвика силно свиване на потребление, затруднена ликвидност, смяна на горивната боза и закриване на редица потребителски обекти.

Българска Газова Асоциация предлагаме на Междуведомствения кризисен щаб в енергетиката предприемането на следните мерки:

ПЪРВО ПО СИГУРНОСТТА НА ДОСТАВКИТЕ

Общественият доставчик „Булгаргаз“ ЕАД има два дългосрочни договора за доставка на природен газ, договор с „Азербайджан газ съплай къмпани“ за един милиард кубични метра и договор с „Газпром Експорт“ за два милиарда и осемстотин милиона кубични метра на година.

Подземното газохранилище Чирен е предназначено да покрива сезонната неравномерност в потреблението на природен газ в страната и балансиране на националната газопреносна система с максималният работен обем на добив от 550 милиона кубични метра.

Средно зимно двадесет четири часово потребление на страната до 2021 год. е в обем от 12 до 14 милиона кубически метра..

Дненонощното количество природен газ по договора с „AGSC“ е в размер на 2,7 милиона кубически метра, среднодневният неавариен добив от ПГХ „Чирен“ е в размер на 2 милиона кубически метра, следователно без ритмични доставки по договора с „Газпром Експорт“ се формира дефицит от 7,3 до 9,3 милиона кубически метра природен газ на денонощие през зимния сезон.

Прогнозата за пазара на природния газ в страната през 2022 год. при драстичната ескалация на цените предполага общо свиване на потреблението до 20 %.

Следователно през зимния сезон на потребление на природния газ се очертава дефицит от 5 до 7,5 милиона кубически метра на денонощие, общо за целия зимен сезон от октомври до април, в размер на 1,5 милиарда кубически метра.

Анализът на прогнозното потребление на природен газ и очаквания дефицит на пазара на природен газ налагат категорично възстановяване доставките по договора с „Газпром Експорт“, които в зависимост от алтернативните доставки е целесъобразно да се преговорят от 2,8 млрд. м³/ годишно на 700 млн. м³ ± 300 млн. м³/ годишно.

Преговаряне следва да се поиска и на ценовата формула, при ново съотношение 50 % спотова компонента и 50% компонента обвързана с нефтените деривати.

При непостигане на договореност по Договора за доставка между „Булгаргаз“ ЕАД и „Газпром Експорт“ ООО съществува сериозен риск руската страна да предяви плащане по клаузата „Вземи или плати“ („Take or Pay“), поради което е необходимо договорът да се прекрати и предприемат действия по арбитражно производство.

Прекратяването на договора между „Булгаргаз“ ЕАД и „Газпром Експорт“ ООО ще освободи ограничението по клаузата за ексклузивитетни права, което ще разкрие възможност на други търговци, на свой риск да доставят природен газ на конкурентни цени.

ВТОРО ПО ЛИБЕРАЛИЗАЦИЯ НА ПАЗАРА

Силно зависимият газов пазар е следствие на монополната позиция на държавното предприятие, което чрез дългосрочните договори формира пазарен дял над 94 %, а останалите 58 лицензирани търговци на природен газ, регистрирани на двете газови борси участват предимно на вторичния пазар, препродавайки освободените по програмата на „Булгаргаз“ ЕАД за освобождаване на количества и инцидентни сделки по внос.

Миксирайки цените по дългосрочните договори „Булгаргаз“ ЕАД формира цени без конкуренция между тях, която КЕВР формално одобрява като регулирана, а „Булгаргаз“ ЕАД я реферира към нерегулирания пазар. С тази си роля „Булгаргаз“ ЕАД осигурява сигурност на контрагентите по дългосрочните договори за доставка, ограничава конкуренцията, блокира либерализацията и поставя клиентите в зависимост от дългосрочните договори, лишвайки пазара от конкуренция и липса на алтернатива.

Притежаването на Лицензия за обществена доставка на природен газ и Лицензия за търговия с природен газ поставя „Булгаргаз“ ЕАД в конфликт на предметите на дейност, видно от досегашната практика за субсидиране на двата сектора – регулиран и нерегулиран.

Независимо от притежаването на Лицензия за търговия с природен газ „Булгаргаз“ ЕАД не осъществява сделки за доставки извън дългосрочните договори, а купува от други търговци, препродавайки на обвързаните с дългосрочните си договори крайни клиенти и крайни снабдителни, превръщайки се в класически посредник.

Задълбочаващата се кризата в сектор природен газ е показателна за неподготвеността на „Булгаргаз“ ЕАД и „БЕХ“ ЕАД да овладеят ескалацията на цените и осигурят реална диверсификация на доставките. Неспособността на „Булгаргаз“ ЕАД до осигури конкурентни доставки на природен газ е системен проблем формиран от монополно положение на държавното предприятие в националния пазар, от липсата на опит, специализиран персонал, участие на външни пазари.

Оценявайки кризата в енергетиката Българска Газова Асоциация виждаме решение за съхраняване на сектора, гарантиране сигурността на доставките и осигуряване на поносими цени на природния газ чрез осъществяване на дълго отлаганата либерализация на сектора.

Обществените очаквания за овладяване на ескалацията на цените са прехвърлени на Комисията за енергийно и водно регулиране, която е превърната в заложник и обект на политически натиск. Законът за енергетиката и нормативната уредба не могат да компенсират липсата на диверсификация на доставчиците, не могат да осигурят липсващите количества природен газ, не могат да преодолеят ликвидната криза на „Булгаргаз“ ЕАД.

Лицензираните през 2020 – 2022 год. КЕВР две борси за природен газ и петдесет и девет търговци на природен газ, сред които големи утвърдени европейски и регионални играчи, компенсиращи несигурните доставки на „Булгаргаз“ ЕАД бяха определени като посредници.

Неспособността на държавния монополист да преодолее пазарната и ликвидна криза, неразумната намеса на управляващите и неизползвания потенциал на петдесетте и девет търговци за природен газ и две газови борси са основание браншовите организации да предложим и настояваме за приложението на чл. 30, ал. 2 от Закона за енергетиката като се преустанови регулиране на цените на природния газ и осигури условия за конкурентна надпревара, в пазарни условия. *(Цените на енергията, природния газ и услугите, предоставени от енергийните предприятия, не подлежат на регулиране от комисията при установяване от нея наличието на конкуренция, която създава предпоставки за свободно договаряне на цените при пазарни условия за съответната дейност в енергетиката)*

Практиката на двете газови борси да провеждат сесии за продажба на природен газ със затваряне на първи участник, формира представа за непрозрачна процедура, съмнения за корупционни практики и спекулативни операции, с финансови цели, които ограничиха възможността за покупка на обеми за преки участници на пазара, с най-голяма необходимост.

Намираме за необходимо **КЕВР да задължи газовите борси да провеждат сесии само с аукционен формат на транзакции.**

С оглед формиране на пазарни условия за съхранение на природен газ следва да се предприеме **обособяване на Подземно газохранилище „Чирен“ в самостоятелно търговско дружество**, което да привлича инвестиции за разширяване, да формира финансов резултат от управлението на съхраняваните количества, да ограничи загуби от неправилно съхранение и управление.

ТРЕТО ПО ПОДПОМАГАНЕ НА КРАЙНИТЕ ПОТРЕБИТЕЛИ

Ескалацията на цените на природния газ предизвика отказ от употреба на природния газ, смяна на горивната база, свиване на потребление, затруднена ликвидност и закриване на редица потребителски обекти.

Пренасяйки клаузите от договора с „Газпром Експорт“ ООО за приемане на фиксирани количества природен газ, обвързани с клауза „Вземи или плати“ („Take or Pay“) Общественият доставчик на природен газ „Булгаргаз“ ЕАД в условията на недостиг и ескалация на цените избирателно не приема корекции за намаляване на заявените по договора количества и прилага санкциониращата клаузата.

В условия на затруднени и несигурни доставки, довели до ескалация на цените и отказ на потребителите да ползват природния газ **Общественият доставчик следва да отмени приложението на клаузите в точка V. Минимални годишни количества на Договорите за доставка, регламентираща санкции по клаузата „Вземи или плати“ на всички свои директно присъединени към газопреносната мрежа клиенти.**

Санкциониращите клаузи в договора на обществения доставчик пренесени огледално и в договорите на крайните снабдители също следва да се канцелират.

Общественият доставчик и крайните снабдители следва да актуализират с крайните клиенти фиксираните годишни количества, въвеждайки гъвкави мерки за планиране и доставка на природен газ, които не ограничават и не оскъпяват пазара.

Сравняването на цените на крайните потребители в България и балкански страни са налице драстични разлики в полза на съседните страни.

При цена на обществения доставчик „Булгаргаз“ ЕАД за месец август от 1695 \$/1000 м³ в съседна Турция по данни на „Turkish Energy Market Report“ за месец август турският държавен доставчик на природен газ „Боташ“ доставя за турските битови потребители на цена от 182 \$/1000 м³, което е 931 % по-евтино от цената на крайните снабдители за българските битови потребители; „Боташ“ доставя за турските стопанските потребители с годишно потребление под 300 хил. м³/годишно на цена от 262 \$/1000 м³, което е 647 % по-евтино от българските стопански потребители; „Боташ“ доставя за стопанските потребители с годишно потребление над 300 хил. м³/годишно на цена от 581 \$/1000 м³, което е 292 % по-евтино от българските стопански потребители.

Проблизително такъв е сравнителния анализ на цените на съседна Сърбия, Гърция, Румъния което поставя българския бизнес в невъзможност да се конкурира с бизнеса на Балканите.

От март 2017 год. КЕВР включи при образуване цените на природния газ компонента „Задължение към обществото“, като генерираните средства се отчисляваха от сектор природен газ във Фонд сигурност на електроенергийната система и се разходваха неправомерно извън сектора, обект на дълги съдебни поцедури в България и Съдът на ЕС, по водени от Асоциацията дела.

Българска Газова Асоциация намираме за необходимо да се заделят бюджетни средства за компенсиране ескалацията на цената на природния газ за крайните клиенти на българския пазар.

Безпрецедентният политически натиск, предизвикан от военния конфликт се отрази негативно на сектор природен газ, свивайки дейността на множество специализирани фирми и пренасочвайки експертния потенциал в други сектори на икономиката, но пораженията ще се пренасят кумулативно в отрасъла и икономиката, което ни задължава да алармираме управляващите за адекватни мерки по съхраняване и възстановяване на един от основните сектори на българската енергетика.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: .....

/ПЛАМЕН ПАВЛОВ/